

Ks. mgr lic. Maciej Budnik

specjalność: teologia dogmatyczna

Streszczenie rozprawy doktorskiej

napisanej pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. Mariana Kowalczyka SAC

pt. *Teologia i duchowość kapłaństwa*

w ujęciu felicianowskiego nurtu mariawityzmu w świetle doktryny katolickiej

Przedmiotem rozprawy jest przedstawienie teologii i duchowości kapłaństwa mariawickiego sprawowanego w mariawityzmie felicianowskim, czyli Kościele Katolickim Mariawitów w Rzeczypospolitej Polskiej, w odniesieniu do katolickiej nauki o sakramencie kapłaństwa i wynikającej z niej teologii, duchowości i praktyki. Całość dysertacji, liczącej 508 stron, wieńczą wnioski, bibliografia oraz aneksy, które stanowią teksty źródłowe dotyczące duchowości i liturgii mariawickiej.

Temat dysertacji został opracowany metodą krytyczno-analityczną eksploracji tekstów źródłowych głównych ideologów mariawickich z uwzględnieniem metod nauk historycznych, które pozwalają na syntetyczne zobrazowanie myśli przewodniej rozprawy. Tłem do rozważań nad kapłaństwem mariawickim jest nauka o kapłaństwie katolickim. Zbiór badań nad głównym tematem został ujęty w prezentowanej pracy doktorskiej, w której dokonano podziału na pięć rozdziałów. Ich sekwencja obrazuje stadialność prowadzonych eksploracji badawczych nad kapłaństwem mariawickim.

Rozdział pierwszy przedstawia ortodoksyjną naukę o kapłaństwie, które trwa w Kościele katolickim. Bierze ono swój początek z kapłaństwa starotestamentalnego i kultu spełnianego w czasie wyjścia Żydów z Egiptu do Ziemi Obiecanej, a następnie pełnionego w Świątyni Jerozolimskiej. Kapłaństwo Starego Przymierza było zapowiedzią posługi kapłańskiej Mesjasza. Jest Nim Jezus Chrystus, który przez śmierć na krzyżu złożył Bogu Ojcu ofiarę doskonałą za zbawienie świata i wypełnił ofiary Starego Testamentu. Stał się przez to najwyższym, jednym i jedynym Kapłanem ustanawiając zarazem kapłaństwo nowotestamentalne. Na mocy sakramentu chrztu uczestniczy w nim cały lud Boży, który jest ludem kapłańskim. Jedno i jedyne

kapłaństwo Chrystusa spełniane jest w Kościele na dwa sposoby – jako powszechne kapłaństwo wiernych oraz jako kapłaństwo hierarchiczne ukierunkowane na służbę ludowi Bożemu. Kapłaństwo służebne wypełnia swoją posługę w strukturach Kościołów partykularnych, czyli diecezjach (jako kapłaństwo diecezjalne) lub w ramach instytutów życia konsekrowanego, jako duchowieństwo zakonne. Egzystencja i służba kapłanów diecezjalnych i zakonnych kształtowana jest według określonych duchowości – duchowości księży diecezjalnych lub duchowości instytutów życia konsekrowanego.

W rozdziale drugim przedstawiony został początek mariawityzmu, który w swoich założeniach miał być ruchem zmierzającym do odnowy duchowości kapłaństwa diecezjalnego, ale i zakonnego. Mariawityzm narodził się w Polsce w 1893 r. i bierze swoje źródło z doświadczeń duchowych polskiej zakonnicy – s. Felicji Marii Franciszki Kozłowskiej (1862-1921). Założyła one instytuty zakonne uformowane na wzór ukrytych zgromadzeń bł. Honorata Koźmińskiego – Zgromadzenie Księżych Mariawitów i Zgromadzenie Sióstr Mariawitek, które wraz z bractwem adoracji Najświętszego Sakramentu tworzyły Katolicki Związek Mariawitów Nieustającej Adoracji Ublągania. Po nie uzyskaniu akceptacji *objawień Dzieła Wielkiego Miłosierdzia* ze strony Stolicy Apostolskiej, związek mariawitów, wraz ze zgromadzeniami kapłanów i sióstr zakonnych w 1906 r. wyłonił się z ram Kościoła katolickiego tworząc inną rzeczywistość konfesyjną z nową doktryną teologiczną i własnym rozumieniem sukcesji apostolskiej. Duchowość katolickiego zgromadzenia księży mariawitów stała się duchowością nowego Kościoła mariawitów.

Rozdział trzeci skupia się na osobie i nauczaniu głównego ideologa mariawityzmu. Jest nim minister generalny zgromadzenia mariawitów, a następnie arcybiskup Kościoła mariawitów – abp Jan Maria Michał Kowalski (1871-1942). Zmiany teologiczne – tak dogmatyczne, jak i pastoralne, które zaistniały w mariawityzmie wzięły swój początek z reinterpretacji teologii i duchowości sakramentu kapłaństwa. Abp Kowalski utworzył nowe kapłaństwo, które polegało na udzielaniu święceń kapłańskich i biskupich kobietom. Wprowadzone zostały także związki małżeńskie między kapłanami a kapłankami. Poprzez zainicjowanie kapłaństwa powszechnego ludowego wszyscy mariawici otrzymali możliwość sprawowania kultu bez udziału kapłaństwa służebnego. W myśli mariawickiej kapłaństwo hierarchiczne

i kapłaństwo powszechne stanowi jedno kapłaństwo – kapłaństwo mariawickie. W przyszłości – według teologii abp. Kowalskiego – kapłaństwo ludowe ma całkowicie zastąpić kapłaństwo hierarchiczne. Większość innowacji teologicznych nie zostało zaakceptowanych przez duchowieństwo i wiernych Kościoła mariawickiego, w którym doszło do rozłamu. W 1935 r. wspólnota wierna kompleksowej nauce s. F. Kozłowskiej i myśli abp. M. Kowalskiego skupiła się wokół klasztoru sióstr mariawitek w Felicjanowie k/Płocka rozwijając teologię i duchowość kapłaństwa mariawickiego.

Rozdział czwarty prezentuje kapłaństwo mariawickie (hierarchiczne i ludowe). Podobnie jak kapłaństwo katolickie, z którego wzięło swój początek, kapłaństwo mariawickie realizuje swoją misję poprzez potrójną posługę: uświęcania, nauczania i rządzenia. Mariawickie *munera sacerdotalia* opierają się na niezależnej doktrynie teologicznej Kościoła Katolickiego Mariawitów, w której zawiera się własna sakramentologia. Kształtuje ona duchowość kapłaństwa ludowego, które posługuje w swoich wspólnotach parafialnych.

Rozdział piąty obrazuje stosunek Kościoła Katolickiego Mariawitów do kapłaństwa i kapłanów macierzystego Kościoła katolickiego, który został wyznaczony przez naukę i myśl abp. Michała Kowalskiego. Realizowana jest ona po czasy współczesne. Mimo zaszłości historycznych i rozbieżności teologicznych mariawitów wobec księży katolickich, są oni wezwani do postawy, która będzie odzwierciedleniem autentycznej miłości chrześcijańskiej, o której mówi nauka Jezusa Chrystusa.

X. Maciej Budnik
/Ks. Maciej Budnik/

Warszawa, 22 II 2021 r.

Fr Maciej Budnik, STL
specialty: dogmatic theology

Abstract of doctoral thesis
written under Fr Professor Marian Kowalczyk SAC
entitled *Theology and spirituality of priesthood*
in terms of Felicjanów Mariavitism in light of the Catholic doctrine

The aim of this thesis is to present the theology and spirituality of Mariavite priesthood as celebrated in Felicjanów Mariavitism, which is to say the Catholic Mariavite Church in Poland, referring to Catholic teaching about the sacrament of holy orders and the theology, spirituality, and praxis resulting therefrom.

The subject matter has been studied by critical analysis of source texts written by key Mariavite theologians, including the use of historical science methods which allow a synthetic depiction of the main ideas contained within the thesis. Teachings about Catholic priesthood serve as the background for consideration of Mariavite priesthood. The body of research included in this thesis has been divided into five chapters whose sequence conveys the stage-wise character of the researcher's explorations into Mariavite priesthood.

Chapter 1 presents the orthodox teachings about priesthood as it has existed in the Catholic Church. It takes its roots from the Old Testament priesthood and the cult fulfilled by Israelites as they left Egypt for the Promised Land, and subsequently performed in the Temple of Jerusalem. Old Covenant priesthood heralded the Messiah's pastoral service. The Messiah – Jesus Christ – offered God the Father the perfect sacrifice by dying on the cross for the salvation of the world and fulfilled the sacrifices of the Old Testament. In so doing, He became the highest, one and only Priest, as well as establishing the New Testament priesthood, in which the whole of God's people participates owing to the power of baptism. The one and only priesthood of Christ is realized in the Church in two ways: as the universal priesthood of worshippers and the hierarchical priesthood directed at serving the God's people. Menial priesthood delivers its service in the structures of particular Churches, that is, dioceses (as diocesan priesthood) or within institutes of consecrated life (as the so called monastic clergy). The existence and service of diocesan and monastic priests is shaped according to specific spiritualities – the spirituality of diocesan priests or the spirituality of institutes of consecrated life.

The second chapter recounts the beginnings of Mariavitism which was conceived as a movement striving for a renewal of the spirituality of diocesan as well as monastic priesthood. The creed was born in Poland in 1893 and has its roots in the spiritual experiences of a Polish nun – sister Felicja/Feliksa Maria Franciszka Kozłowska (1862-1921). She founded monastic institutes formed after the fashion of blessed Honorat Koźmiński's secret congregations – the Congregation of Mariavite Priests and the Congregation of Mariavite Sisters which, along with the Holy Sacrament Adoration Brotherhood, made up the Catholic Union of Mariavites for Perpetual Adoration Imploration. Having failed to obtain the Holy See's acceptance of the *revelations of The Work of Great Mercy*, the Mariavite union, along with the congregations of priests and nuns, seceded from the Catholic Church to form a new confessional reality with a new theological doctrine and an own understanding of apostolic succession. The spirituality of the Catholic congregation of Mariavite priests became the spirituality of the new Mariavite Church.

Chapter 3 focuses on the personage and teaching of the chief Mariavite ideologue – minister general of the Mariavite union, and subsequently Mariavite Church archbishop Jan Maria Michał Kowalski (1871-1942). Theological changes – both dogmatical and pastoral – which occurred in Mariavitism resulted from a reinterpretation of the theology and spirituality of holy orders. Archbishop Kowalski created a new priesthood which entailed ordaining women priests and bishops. Marriage between male and female priests was also instated. By initiating a universal people's priesthood, all Mariavites had the possibility to celebrate cult without participation of menial priesthood. According to the Mariavite school of thought, hierarchical priesthood and universal priesthood are one Mariavite priesthood. People's priesthood, in accordance with archbishop Kowalski's theology, is to completely supplant hierarchical priesthood in the future. Most of the theological innovations were not accepted by the clergy and followers of the Mariavite church, which resulted in a schism. In 1935, the community faithful to sister F. Kozłowska's teaching and archbishop Kowalski's ideas gravitated around the priory of Mariavite sisters in Felicjanów near Płock, evolving the theology and spirituality of Mariavite priesthood.

The fourth chapter presents Mariavite priesthood (hierarchical and people's). Similar to Catholic priesthood from which it takes its roots, Mariavite priesthood fulfills its mission by a threefold service: sanctification, inculcation and ruling. Mariavite *munera sacerdotalia* are based on an independent theological doctrine of the Mariavite Catholic Church which includes its own sacrament system. It shapes the spirituality of Mariavite priesthood which serves in their respective parochial communities.

Chapter 5 illustrates the Mariavite Catholic Church's attitude towards the priesthood of the mother Catholic Church, which has been established by archbishop Kowalski and has been actualized to this day. Through the turns of history and despite theological discrepancies, Mariavites are called to present towards Catholic priests – as archbishop M. Kowalski directed his followers – an attitude reflecting authentic Christian charity as described in Jesus's teachings in the gospel.

The dissertation's 508 pages are crowned with conclusions, a bibliography and appendices which contain source texts on the subjects of Mariavite spirituality and liturgy.

X. Marij Budnik